

חיים רוטר

דומ"צ

מח"ס ושורת שיערי חיים

רח' חוני המעגל 20

אלעד

בענין פירצת ה"מקוה ריין"

בס"ד, מרחשון תשפ"ג

שלו רב

הנה בליל ז' מר חשון זכיתי שהיה לי מו"מ כדרכה של תורה עם פאר מעכ"ת שליט"א, בענין פירצת ה"מקוה ריין" וראיתי שמעכ"ת אינו רואה בזה כלל שאלה, ומניתי לכ"ת כמה מגדולי התורה שאף שלא עמדו בראש האוסרים, וגם יש מהם שיצאו להיתר, אולם בזה כו"ע לא פליגי דאם באמת יש שינוי ביסוד המים, יש כאן שאלה מדאורייתא, מה שכ"ת לא ס"ל כן, ובא אני בזה להעלות על הכתב את סיכום הדברים שאמרתי בפניכם בנקודה זאת בלבד ועוד, ובזה החלי.

הנה בעוה"ר בדורנו דור עני רבים השואלים ונתמעטו המשיבים, ונתקיים בנו נבואת עמוס (ח, י"ב) "ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו", וכמאמרו של רשב"י בשבת (קלח ע"ב קלט ע"א) שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד, ובפרט בדברים שהזמן גרמן. ובקיצור תולדות חיי רבינו החפץ חיים והמשנה ברורה ז"ל (עמוד ע"ו) כתב בנו הג"ר לייב ז"ל, וז"ל: "השתמט תמיד מלהכניס עצמו בדברים שנתחדשו בימינו, כמו בשאלת הלקטריא לדחוק בכפתור לפתיחת הדלת, וכמו"כ בעיקר הבערה והכיבוי שלה, אם הוא אב מלאכה כמו הבערה וכיבוי הפשוטה, שהגיעו לנו כמה מכתבים בחקירות בענין הזה, ולא רצה להתעניין בזה ולהזכירו בחיבורו, באמרו לי כי בדבר שלא נזכר בגמרא קשה לקבוע יתד בזה בסברות, ואף אם נכריע לא ישמעו לנו, זולת אם נכריע להקל, ומענהו היה לעיין בתשובות האחרונים שבדורנו שעמדו על מדוכה זו, כמו הרב הבערזראני [המהרש"ם] בתשובותיו וחבריו", עכ"ל.

ומה נעשה אנן עניי דעניי בדור בתראה, שאין לנו לא את המהרש"ם ז"ל וגם לא את חבריו ז"ל, ואפילו כנמושות לא דמינו, ומאידך גיסא שערי החכמה נפתחו וחכמה בגויים תאמין (איכ"ר פ"ב, י"ג) ועי' מגילה (טז ע"א) וע"ע פסחים (צד ע"ב). וניצבים וקמים בפנינו שאלות שאין להם פותר, ולכן בכל סוג שאלות אלו נקטינן לחומרא מכל הצדדים, כמו שאלת הפונדקאות ודומיהן רח"ל לענין יוחסין, ואיני רוצה להעלות על הכתב במכתב זה דוגמאות נוספות שאמרתי לכ"ת מפני שאין דורשין וכו', ודי"ל ואכמ"ל.

כמו"כ ביותר בניד"ד בשאלת ה"מקוה ריין" שמדובר בענין אשר יסוד האומה וטהרתה תליא בה, לא שייך לדון בזה על פי סברות בעלמא, ובפרט בדבר כזה שצריך חקירה רבתי הן מצד בירור מציאות הדברים, שבשינוי קטן אפשר שזה כבר מציאות של איסור גמור, וכבר כתב רבינו החזו"א ז"ל קובץ אגרות (ח"א אגרת ל"א) "ומרובים המכשולים של התאמה כוזבת, מהמכשולים ביסוד ההלכה" ע"כ. והן בבירור גדר הענין על פי ההלכה והמסורה.

ושמעתי מכמה ת"ח מובהקים מתלמידי תלמידי מרנא החזו"א ז"ל ובני משפחתו, אשר אחראים על כמה מקוואות שהטעם שלא הכניסו את ה"מקוה ריין" על אף הלחצים מכמה צדדים בגלל

החיסכון הכספי, ועל אף שיתכן שיש רווח של נקיות יתירה, מפני שאין להם את החזו"א ז"ל שיכריע להם בשאלה חמורה כזו. ופשיטא להו שיש כאן מקום לשאלה גדולה, וששאלה כזו הנוגעת ומשליכה לאורך ורוחב כל ענפי ההלכה והמדע, בכל הדברים וההלכות החמורות, זקוקים אנו למכריע גדול בענקים כמו החזו"א, ובדורנו אין מי שיכריע בשאלה חמורה כזו.

וכעני"ז מסר לי הגאון ר' מרדכי אויערבך שליט"א נשיא טהרת המשפחה, לומר לגאון אחד ששאלה כזו צריכה לשולחנו של אביו גאון ישראל הגרש"ז זצוק"ל, אשר הכניס עצמו בשאלות כעין אלו הנוגעות להלכה ורפואה והתפתחות המדע לפרטי פרטים הן מצד מציאות הדברים והן מבחינת ההלכה, אבל אין לו ספק שגם אביו גאון ישראל הגרש"ז ז"ל, היה משיב ששאלה זו גדולה למידת דורנו, ולכן בודאי עלינו להחמיר בזה ובפרט בדבר שהוא יסוד טהרתן של בני"קדושים. עכ"ד. ואכן בכל המקוואות הנבנות ע"י "המרכז הארצי לטהרת המשפחה", אפילו אלו הנבנים בערים ומושבים חילוניים, אין מאשרים את השימוש במכשיר זה של "מקווה רינין", ולא תהא כהנת כפונדקאית.

וכן דעת הראב"ד שליט"א הגאון בעל תשובות והנהגות וכפי שכ' בשמו חתנו הגאון רבי יששכר דוב שרייבר שליט"א מח"ס קנין דעה על מקוואות, "שאם משנים את עיקר מהותו של המים, אז יש חשש שאין עליו עוד דין מים".

וכ"כ הגאון רבי אוריאל אייזנטל שליט"א רבה של רמות ג' ומח"ס "מגילת ספר", בתו"ד במכתבו: "נראה שהמים עוברים שינוי כימי גמור, ולאחר מכן חוזרים ומתרכבים מחדש ע"י הרכבה חדשה של מרכיבי המים, ואין צריך לפנים שזו שאלה חמורה ביותר, ומי הוא אשר יכול להכריע בזה, וזה מסוג השאלות שאין מקום לשאת ולתת בהם בפומבי, אלא צריך לגדור את הפירצה".

וגם הגאון ר' אוריאל בוקוולד שליט"א, שפרסם כמה מכתבים להיתר, מ"מ כ' במכתב מאוחר יותר מיום כ"ז תשרי תשפ"ב להגרמ"מ לובין שליט"א בתו"ד: "אכן יש שטוענים שהמקוה רינין מהפך את המים, ויתכן אף כל המים, לחומר אחר שחוזר אח"כ לצורת מים, שאם דבריהם היו אמיתיים היה מקום לפסול אף מצד הדין".

הרי שלכו"ע גם מהמתירים, וגם מאלו שלא מצאו מקום ברור לאסור, מ"מ פשיטא לכולהו שהנידון שלפנינו הוא מהחמורות, שאינו ניתן להכריע למראית עין ובסברות דחיות בעלמא, אלא שזו שאלה חמורה הגדולה ממידת דורנו. עד שיש מקום להתפלל על רבנים נכבדים כמעכ"ת שליט"א, שלא נחתי לעומק השאלה והבירורים טרם עשו מעשה, והכריעו בזה להיתר למראית עין ומסברא בעלמא, ועשו כן למעשה מבלי לשתף בזה טרם מעשה את רבותיהם וחביריהם רבנן ותלמידיהון, כי היכי דלימטי עכ"פ שיבא מכשורא, ומבלי לשתף בזה את הציבור, שבוודאי יש בהם שהיו רוצים להחמיר בשאלה גדולה שכזו, ובמקומות מסויימים ממש לא השאירו ברירה לאלו הרוצים לחשוש ולהחמיר, וכופים את הציבור שחושש ובצדק ששאלה כזו גדלה ממידת דורנו, וד"ל. [ועי' בחולין נב ע"א ברש"י ד"ה בתרי גפי וכו', ובשו"ע חו"מ סי' י' ובאורים סק"ג ובשו"ת דברי חיים יור"ד ח"א סי' כ'].

וכל זאת מלבד עוד עשרות רבנים שרובם באו בכתובים, שס"ל לאיסור מעיקר הדין, ויש שמחזירים על כך אפילו לאחר זמן, ומצטרפנא להו בעניי אני הקטן להלכה ולמעשה ובברכה. וגם אלו שהתירו זאת הוא מחמת מידע שהגיע לפניהם מכלי ראשון או שני שמקורו מבעלי החברה, שהשינוי במים הוא במיעוט מזערי, עובדה השנוייה במחלוקת בין המדענים השונים, וכולם שווים בזה שלא בדקו הדבר בפועל, שזהו דבר מסובך וצריך השקעה עצומה, ורק נחלקו בסברא ובחשבון בלי אחריות! **וחובה** עלי לציין שדברתי עם כמעט כל הרבנים שנתנו הכשר למכשיר, והודו שעכ"פ בשעה שנתנו את ההכשר לא ידעו ולא עלתה על דעתם כלל מהשאלה של שינוי ביסוד המים, וכן לא שתו ליבם לעוד שלל של שאלות שגורר המכשיר, וגם אם עתה נמי ס"ל להתיר מ"מ באותו זמן לא ידעו כלל

שיש כאן שאלות ומקום לעיון. ונקודה זו כשלעצמה מהווה סיבה שלא להיגרר ולא להרשות להכניס מכשירים חדשים הפועלים עם פטנטים חדשים ושונים, שקשה לעמוד על אופיים וסודם, והמכשול בהם קרוב ח"ו גם מעיקר דינא. ובדין נאמנותם לאחר שעשו מעשה, ע"י בשו"ע יור"ד (סי' רמ"ב סעיף ל"ו) ובש"ך חו"מ (סי' ל"ג סק"ט) ובקונטרס הסמיכה למהרלב"ח.

וכ"ז מלבד פירצת ה"פילטער צף", המתלווה כיום לכל מכשירי ה"מקווה ריין", שיש בו כמה וכמה שאלות, וגם הוא בכלל האיסור שגזרו הבד"ץ וגדולי הפוסקים זיע"א שלא להכניס שום פילטער למקוואות, אפילו אלו המותרים וכשרים בוודאי. וגם שיש דגמים נוספים המשווקים ע"י החברה שנאסרו כבר בעבר ע"י גדולי הפוסקים, וע"י שמכניסים דגמים מסויימים במקוואות של המדקדקים, הם מוכרים ומשווקים דגמים אחרים מפוקפקים, וד"ל.

ע"כ מאוד נפלאתי איך פמעכ"ת לא רואה בזה שאלה כלל, עד כדי שמקפיד ועושה פעולות למנוע המחמירים, וכבר כתב החזו"א ז"ל (ק"א ל"ג אגרת נ') וז"ל: "יקרתם הגיעני והנני מוכרח לחזור על הראשונות, מפני שלדעתי הדבר נוגע לאיסור א"א החמורה שבחמורות, והריני מקדים שעל המתיר להביא רא"י, ולבסס ההיתר על מקור נאמן מן הגמ' ומן הפוסקים, אבל האוסר די לו להראות שאין ההיתר מבואר", עכלה"ק הנוגע גם לענייננו.

ובפרט שגם בזה ליכא חילוקי דעות, שהגאון בעל הקנה בשם זצוק"ל לא היה נותן להכניס מכשיר זה כלל, מפני כמה טעמים מובנים, גם מבלי להיכנס לנקודת ההלכה. וכבר כתב החזו"א ז"ל (קו"א ח"ג אגרת ד') "מיסודי התורה היא הקבלה, ואיסור לומר דבר שלא שמע מרבו, ופי' הגר"ח מוולוז'ין דהיינו לעשות דבר מחודש שניכרת שלא היתה דעת רבו כן, אף שלא שמע הפכו", עכ"ל. וביותר בהלכות מקוואות, וכמש"כ בחזו"א (מקוואות תנינא סימן י' סק"א) לגבי דבר שס"ל שהוא מותר לכתחילה, ומ"מ מסיק להלכה ולמעשה - "אלא שאין אנו עושין מעשה במקוה בדבר שלא שמענו מרבתינו". וידוע שמר אביו הגאון האדיר והצדיק זצוק"ל גם במקווה דרבנן דק"ק תוא"י בעיר בית שמש ת"ו, לא נתן להכניס פילטער פשוט וכשר, וא"כ איך ניתן כלל להעלות על הדעת להכשיר מקוה דאורייתא בשאלה כזו חמורה שבחמורות, אשר יסוד האומה וטהרתה תליא בה. ושמעתי מכמה ת"ח [ויש שגם העלו זאת על הכתב] ששאלה זו וכל כגון דא בכלל לא שייכת ולא ניתנת להכרעה בדורות האחרונים, שאין לנו אפשרות ולא קבלה לדון ע"פ יסודי ההלכה המסורה, בדברים שמשנים ומהרסים ע"י מחקרי אוה"ע והמצאותיהם בטבעי המציאות, והופכים ומהפכים ומתערבים ומשנים את הטבע מכפי שעשאם בוראם, ואפשר שאף גאוני קמאי לא היו מכניסים זה לדיון לביהמ"ד, ובבחינת דבר שלא שמעו מרבים.

וביותר דבלא"ה הלא איתא בספה"ק "טהרת הקודש" להגה"ק בעל שומר אמונים זיע"א (ח"ב מאמר מקוה ישראל פ"ב) בשם הקדמונים שבמקוה צריכים לצאת ידי כל השיטות, כי מקוה כשירה כלולים בה כל השמות הק', וכ"ש אם הוא ע"פ חומרת כל הפוסקים, וכל שיטה הוא צירוף שמות הק', ואף אם לא איפסק הלכה כוותיה עכ"ז שורש דיבורם של הקדושים הראשונים הוא ממקום קדוש רם ונישא" עיי"ש היטיב והדימויים נוראים שכתב שם. ואם כי אין לי יד בנסתר, אולם כן הוא המנהג בכלל ישראל להחמיר את כל השיטות שאפשר להחמיר אף שיטות יחידאה, וכדמבואר בתשב"ץ (ח"א סי' י"ז) ובש"ך יור"ד (סי' ר"א סקס"ג) עיי"ש.

אשר עלה בידינו לפי כללי ההוראה, שבשאלה זו שהיא מן התורה צריך לילך אחר המחמיר (ע"י בע"ז ז' ע"א) ובפרט שרבו האוסרים מעיקר דינא, וגם המתירים [בדיעבד לאחר שנעשה מעשה וכידוע] כל היתרם בנוי על סמך מידע מדעי, שהשינוי במים הוא במיעוט מזערי, וגם הם מודים שאם המידע

שבידם אינו נכון והשינוי הוא ברוב המים [וכן הוא האמת שהשינוי בכל המים] הדבר אסור, ועכ"פ מידי ספיקא דאורייתא לא נפקינן.

וכן יש מקום לאסור מחמת הפירצה, שמכשיר גורר מכשיר והמדע משתנה ומשתכלל בכל שעה, דבזה כו"ע לא פליגי דהוי פירצה, ולאחר כל אזהרות רבותינו, שאין אנו עושין במקוה בדבר שלא שמענו מרבותינו, וסייגו וגדרו במפורש שאין לשנות אפילו בדבר שנראה פשוט להיתר מנקודת ההלכה, וכמו שהורו להדיא שר התורה הגאון מטשעבין ז"ל בשו"ת חשב האפוד ח"א סי' י"ז, ומרן הגרי"ז הלוי ז"ל מבריסק. וכן הגדר שגדרו ונעשו על ידם, במכתבי הגאב"ד ובד"ץ העדה"ח מיום ה' מנ"א תשנ"א, והגר"ש וואזנר ז"ל והגר"ק ז"ל והגר"נ גשטטנר ז"ל מיום ו' מנ"א תשנ"א, והגר"ש אלישיב ז"ל משנת תשנ"ח, שקבעו לגדר וסייג "שלא להכניס שום מכשירים אפילו אלו הנראים פשוטים להיתר", דבכה"ג כבר נפסק להלכה בשו"ע יור"ד (סי' רכ"ח) שאין יכולין להתיר. וגם יש בזה סכנה דמבואר בשבת (ק"י ע"א) דמי שפורץ גדרן של חכמים לית ליה אסותא. ובפרט שכאן הפירצה כפולה, הן מחמת מכשיר המקווה ריין עצמו, והן מחמת מכשיר הפילטער צף הנלווה אליו ופועל בסתר שלא בשעת טבילה, והוא בכלל גזירת הפילטער שכבר גזרו חמורי עולם ואסרוהו מלבוא בקהל החרדים.

וברוך השם אשר לא השבית גואל לעמו שזכיתי בליל ז' מרחשון דהאי שתא, להיכנס לפני ולפנים אל כ"ק האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א, ולאחר ששמע "לראשונה" מפירצת המקוה ריין ומחילוקי הדעות בעניין זה גם בתוך בד"ץ העדה"ח הדיינים ומורי ההוראה, ואיך נכנס המכשיר למקוה שם, ועוד ועוד, אמר בשם אביו כ"ק האדמו"ר זיע"א, שהמנהג אצלו ובק"ק שלו שכל מי שמחויב בטי"ע שיטבול במקוה שכשר לטבילה מדאורייתא, וק"ו בן בנו של ק"ו שמי שמחויב בטבילה מדאורייתא שיטבול במקוה בלי חילוקי דעות וכדברי זקינינו בטהרת הקודש הני"ל. ותיכף ומיד אמר שיעביר הוראה זו לכל הסרים למרותו חברי ק"ק תוא"י בכל מקום ומקום, שאין לטבול במקוה עם "מקוה ריין" לא למי שחייב בטבילה מתקנת חז"ל וכ"ש למי שחייב מדאורייתא, ואשרינו שזכינו לכך, ואין לי ספק שמשמים הניחו מקום לכ"ק האדמו"ר שליט"א להתגדר בו (ע"י בחולין ז' ע"א), וברוך המקום שמסר עולמו לשומרים (ע"ז מ' ע"ב).

וכבר נצטווה פאר מעכ"ת שליט"א מפי הגאון בעל הקנה בשם זצוק"ל, שלא להילחם ולהתעקש על דבר היתר, רק על איסור, ושאם יש רוצים להחמיר באיזה דבר אפילו אם אין בזה טעם, די להורות שהוא מותר, אבל לא להתעקש על זה, אלא כל הרוצה להחמיר יחמיר ויקבל שכר כוונה טובה. ובוודאי רומעכ"ת שליט"א לא ימנע טוב להולכים בתמים וחוששים מדברים חדשים, שעדיין לא נתבררו כל צרכם, וכל יום מגיעים ידיעות ותובנות חדשות ומכשירים משוכללים יותר, ובוודאי ישראל קדושים הם ורוצים לפרוש משבעים שערי היתר ולברוח משער אחד של איסור, ובפרט שכל הארץ וערי הקודש ת"ו מלאים במקוואות מהודרות עם כל החומרות וההידורים לפי כל השיטות, שאינם מזדקקים וצריכים כלל למכשיר זה.

ואי"ה באם פמעכ"ת ישנס מתניים לגדור את פירצת המקוה ריין, אין ספק שיראה ישועות למעלה מגדרי הטבע, ואין לי אלא לברכו, שכ"ת עם בני ביתו יחיו ירוו רוב נחת דקדושה מכל צאצאיכם עוד רבות בשנים בטוב ובנעימים.

מנאי אסקופה הנדרסת

עבד לעבדי ד'

חיים רוטר